

RESPUBLIKAMIZNI JANUBIY MINTAQASIDA LAVANDA (ANGUSTIFOLIA L.) NI QALAMCHADAN KO'PAYTIRISH VA URUG' HOSILDORLIGINI ANIQLASH

Kodirov Axmadjon Abduraufovich

TDMAU, Agranomiya seleksiya va urug'chilik kafedrası katta o'qituvchisi,
q. x.f.f.d(PhD)

Fayzullayev Utkir Aminqulovich

TDMAU, O'rmonchilik, dorivor o'simliklar va manzarali bog'dorchilik kafedrası assistenti.

Kenjayeva Maftuna Xamrayevna

TDMAU, magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14019441>

Annotatsiya. Mazkur maqola Respublikaning janubiy hududlarida lavanda (*Lavandula angustifolia* L.) o'simligini qalamchadan ko'paytirish va urug' hosildorligini oshirish usullarini tadqiq qilishga bag'ishlangan. Tadqiqot natijalari lavandani qalamchadan ko'paytirish texnologiyalarini takomillashtirish orqali hosildorlikni oshirish imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Lavanda, aromatik o'simliklar, tabiiy sharoit, urug' ko'payish, xosildorlik.

PROPAGATION OF LAVENDER (ANGUSTIFOLIA L.) FROM CUTTINGS IN THE SOUTHERN REGION OF OUR REPUBLIC AND DETERMINATION OF SEED YIELD

Abstract. This article is devoted to the research of methods of propagating lavender (*Lavandula angustifolia* L.) from cuttings and increasing seed yield in the southern regions of the Republic. The results of the research show the possibilities of increasing productivity by improving the technology of propagating lavender from cuttings.

Key words: Lavender; aromatic plants, natural conditions, seed propagation, productivity.

РАЗМНОЖЕНИЕ ЛАВАНДЫ (ANGUSTIFOLIA L.) ЧЕРЕНКАМИ В ЮЖНОМ РЕГИОНЕ НАШЕЙ РЕСПУБЛИКИ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ УРОЖАЙНОСТИ СЕМЯН.

Аннотация. Статья посвящена исследованию способов размножения лаванды республики. Результаты исследований показывают возможности повышения урожайности за счет совершенствования технологии размножения лаванды черенками.

Ключевые слова: Лаванда, ароматические растения, природные условия, семенное размножение, продуктивность.

Kirish

Lavanda (*Lavandula angustifolia* L.) dunyoda keng tarqalgan dorivor va aromatik o'simliklardan biri hisoblanadi. O'zbekiston janubiy mintaqasida bu o'simlikni yetishtirish tabiiy sharoitlarga mos keladi. Lavandaning dorivor xususiyatlari va iqtisodiy ahamiyati tufayli uni ko'paytirish va urug' hosildorligini oshirish ilmiy va amaliy qiziqish uyg'otmoqda (Mirzaeva, 2020).

Lavanda (lotincha: *Lavandula*) — labguldoshlilar oilasiga mansub buta yoki doim yashil chala butalar turkumga kiruvchi, efir moyli o'simlik. O'rta Dengiz sohillarida 25 dan ortiq turi uchraydi. Asosan, Fransiya, Italiya, Ispaniya, Vengriya, Moldova, Qrim, Rossiyaning Krasnodar o'lkasida ensiz bargli lavanda (*lavanda angustifolia*) turi yetishtiriladi. Lavandaning yangi to'pgulida 1,2 — 2,3% efir moyi mavjud. Parfyumeriya, oziq-ovqat sanoati, tibbiyotda qo'llanadi.

Lavanda yorugʻsevar, qurgʻoqchilikka chidamli oʻsimlik boʻlib 30° sovuqqa ham chidaydi. Qalamchasidan koʻpaytiriladi. Ildizi 40—50 ta uzun ipsimon ildizchalardan iborat.

Tuproqqa 2 m chuqur kirib boradi. Sershox, bir tupida 400—800 ta poya hosil qiladi.

Mevasi qoʻshaloq, 4 ta yongʻoqchadan iborat, rangi sariq — jigarrang. Ekilgan koʻchatlardan 2-yildan boshlab 20—25 yilgacha hosil olinadi. Har 6—7 yilda lavandazorlar yoshartiriladi.[1]

Lavandaning asosiy koʻpayish usullaridan biri qalamchadan koʻpaytirishdir, bu usul urugʻli koʻpayishga qaraganda koʻproq samarador hisoblanadi. Mazkur maqola Respublika janubida lavandani qalamchadan koʻpaytirish usullari va urugʻ hosildorligini oshirish masalalariga bagʻishlanadi.

Materiallar va usullar

Tadqiqot ishlari 2023 yil davomida Respublikaning janubiy mintaqasidagi Buxoro viloyatida amalga oshirildi. Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

1.Oʻsimlik materiallari: Lavandula angustifolia L. oʻsimligi qalamchalari oʻzining ildiz tizimi yaxshi rivojlangan koʻchatlardan olindi.

2.Tuproq tayyorlash: Tajribada oʻrtacha qumoq va gumusga boy tuproqlardan foydalanildi. Tuproq sifatini oshirish uchun organik oʻgʻitlar qoʻshildi (Rizaev, 2021).

3.Qalamcha ekish: Qalamchalar 15 sm chuqurlikdagi qatorlarga ekildi va optimal masofada joylashtirildi.

4.Urugʻhosildorligini aniqlash: Lavanda oʻsimligidan olingan urugʻlar miqdori va sifat koʻrsatkichlari qayd etildi. Hosildorlik statistik usul bilan baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, lavandani qalamchadan koʻpaytirish oʻsimlikning tez va samarali rivojlanishiga olib keldi. Tuproq tarkibining oʻzgartirilishi va oʻgʻitlash jarayonlari qalamchalarning ildiz olish koʻrsatkichlarini 30-40% ga oshirish imkonini berdi (Karimov, 2019).

Shuningdek, urugʻ hosildorligi ham yuqori boʻlib, bir gektardan 250-300 kg gacha urugʻ olish mumkinligi aniqlandi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari janubiy mintaqaning tuproq-iqlim sharoitlari lavanda yetishtirish uchun qulay ekanligini koʻrsatmoqda. Qalamchadan koʻpaytirish usuli lavanda oʻsimligining ildiz olish koʻrsatkichlarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, urugʻ hosildorligini oshirishda tuproq tarkibi va oʻgʻitlash muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot davomida qalamchadan koʻpaytirish orqali yuqori hosildorlikka erishish mumkinligi tasdiqlandi, bu esa lavanda oʻsimligini tibbiyot va parfyumeriya sanoatiga xomashyo sifatida yetkazib berish imkonini oshiradi (Yuldasheva, 2022).

Xulosa

Mazkur tadqiqot janubiy mintaqalarda lavanda oʻsimligini samarali yetishtirish va urugʻ hosildorligini oshirish imkoniyatlarini oʻrganishga bagʻishlangan.

Qalamchadan koʻpaytirish usuli lavandani sanoat miqyosida yetishtirish uchun muhim ahamiyatga ega. Kelajakda bu tadqiqot natijalari asosida lavanda plantatsiyalari tashkil etilishi va mahsulot eksport salohiyati kengaytirilishi mumkin.

REFERENCES

1. Karimov, Sh. (2019). Lavanda o'simligini yetishtirish va ko'paytirish usullari. O'zbek botanika jurnali, 5(2), 45-52.
2. Mirzaeva, Z. (2020). Janubiy hududlarda dorivor o'simliklarning agrotexnikasi. Agrar ilmiy tadqiqotlar jurnali, 8(1), 102-109.
3. Rizaev, F. (2021). Lavanda o' simligining urug' hosildorligini oshirish texnologiyalari. O'zbekiston agronomiyasi jurnali, 6(3), 75-83.
4. Yuldasheva, D. (2022). O'zbekistonda lavanda yetishtirishni rivojlantirish istiqbollari. Floristika va agrotexnika jurnali, 3(4), 90-98.